

ЕДУКАЦИЈА ЗА КАРЦИНОМ НА ДОЈКА

Карциномот на дојка кај жената зазема особено место во современата онкологија (наука за тумори), бидејќи тоа е една од најчестите форми на малигни заболувања.

Зголемувањето на морбидитетот и морталитетот поради карциномот на дојка во високоразвиените земји (со исклучок на Јапонија), е карактеристика на денешницата. Според статистичките показатели, секоја осма жена во САД се заболува од ова заболување. Годишно, во оваа држава има по 140.000 нови случаи, од кои 40.000 завршуваат со смрт (статистичкиот податок е од постар датум).

Во нашата национална патологија, канцерот на дојка е најчесто заболување кај жената, со тенденција на постојан пораст. Централното внимание е насочено кон неговото рано откривање, со помош на двете методи за откривање на случаите каде што туморот е до 2 см во пречник. Се смета дека околу 90 отсто од овие случаи се во локализиран стадиум. Врз основа на меѓународното искуство двете основни методи на раното откривање на карциномот на дојка, се:

1. Самопрегледот на жената, што претставува прв важен фактор и услов на раната дијагноза. Познат е фактот дека жената е во состојба со самопреглед да открие тумор во пречник од 1 см. Многу пати од анамнестичките податоци сме се увериле дека пациентките го напилале туморот во големина на зрно пченка или лешник, и тоа ги натерало да се јават на лекар. Со оваа метода (самопреглед) можат да бидат опфатени сите жени.

2. Лекарските систематски прегледи претставуваат втор важен фактор во раното, односно навременото откривање на туморот. За жал, кај нас сè уште нема организирани систематски лекарски прегледи, што се особено значајни за загрозената популација (меѓу петтата и шестата деценија од животот).

Треба да се нагласи дека овие две методи претставуваат начин за рана детекција (откривање) на карциномот на дојка. Детекцијата треба да ја практикува секој лекар (секоје медицинско лице), а пред сè, самите жени со самопреглед.

Дијагнозата и третманот на болните од карцином се спроведуваат во соодветни медицински центри (кај нас во Клиничкиот медицински центар), бидејќи во дијагнозата, а секако и во терапијата на туморите на дојката е потребен мултидисциплинарен пристап. Многу е важно да се нагласи дека прв почетен знак кај карциномот на дојка е веќе оформениот тумор (во околу 80 отсто од случаите). Секако, има и други почетни знаци, кои се поретки како, на пример: вовлекување на брадавката, палбилни лимфни јазли во пределот на аксилата, подолготрајно црвенило околу брадавката итн.

Кај голем број случаи, при детекцијата на туморот на дојката, се работи за бенигни творби, како што е цистичната мастопатија (многу честа појава кај жените), фиброаденомот и др. За дефинитивното утврдување за каков тумор се работи, неопходно е секој ваков случај да се испита во Клиничкиот центар, каде што треба да се извршат бројни прегледи - клинички, лабораториски, радиолошки, ехо, цито-

лошки, евентуално и вадење на туморот за патохистолошка верификација, која претставува дефинитивна дијагноза.

Само на ваков начин ќе се знае за какви тумори се работи, за бенигни или за малигни. Лекувањето на карциномот на дојка најчесто е комплексно, со примена на повеќе методи: хируршки, радиолошки, хормонотерапија, цитостатична терапија, имуно терапија.

Има разни комбинации на гореспомнатите методи, во зависност од стадиумот на болеста. Неуспесите во лекувањето на карциномот на дојка, во смисла на курабилен ефект (излекување), е во тоа што тој претставува дисеминиран процес (микродисиминација). Лекувањето со радикални методи (хирургија и радиотерапија), претставуваат локален третман.

Треба да се нагласи дека со примената на горенаведениите методи на лекување, со еден рационален и критички пристап во лекувањето се постигнува максимално преживување, односно на болеста ѝ се дава карактер на хроничитет.

Покрај огромниот биолошки потенцијал и биолошката активност на карценогената клетка, таа се карактеризира со уште една биолошка особина, а тоа е што има временски периоди на т.н. збувнување (патолошки митози) и периоди на мирување, кои можат да траат од неколку месеци до повеќе години (т.н. слободен интервал). Веројатно, оваа појава се должи на заемниот однос тумор - организам, односно на имуно-биолошката состојба на организмот (овие механизми не се доволно јасни).

Дојките се симбол на женственост и на мајчинство.

Покрај матката (гениталните органи) и дојките го дефинираат полот и играат улога во љубовниот и во сексуалниот живот на жената.

Според Фројд, сексуалниот нагон зазема централно место во животот.

Покрај сознанието дека има карцином на дојката, во ваков случај кај жената е загрозен и нејзиниот интегритет, бидејќи кај голем број случаи се врши ампутација на дојката, со што се отстранува едно од нејзините најбитни обележја, кои ја прават женствена и посакувана од спротивниот пол. Сè тоа води кон уште поголема потиштеност, дури и предизвикува депресија кај жената. Доколку оваа состојба трае (пролонгиран стрес), таа има влијание на имуно-биолошките сили на организмот - имunosупресија. Значи, кај одреден број жени болни од карцином, покрај проблемите настанати од самото заболување, се манифестираат и одредени психички состојби, кои влијаат и на текот на болеста.

Рубриците ФОРУМ и ПИСМА ја отсликуваат нашата отвореност кон јавноста. Овде автентично објавуваме и текстови кои не се во согласност со нашата уредувачка политика.

На крај, би потенцирал уште еднаш дека раната дијагноза е централен проблем во онкологијата. Во клиничката практика многу често се среќаваме со случаи во напредна фаза и покрај достапноста на дојката за самопреглед од страна жената и за преглед од страна на лекарите.

Тоа е резултат на недостаток на здравствено просветување кај нашата жена во поглед на самопрегледот на

дојката и навременото јавување на лекар во случаи кога жената сама ќе забележи некои од посочените промени на дојката.

д-р Михаил Евтимовски,
универзитетски професор во пензија,
Скопје

ПАРТИСКИ ЧОВЕК НЕ МОЖЕ ДА НЕ ОБЕДИНИ

Не се затворам туку го читам непријателскиот печат (кој декларира разногласност, но еве и сега не верувам дека ќе им се допадне тоа што го пишувам за да го објават), за да имам увид во нивната пропаганда. Се случува некој ден и да прескокнам, па така го немам прочитано текстот на амбасадорот на Бугарија. Но, од реакциите индиректно се запознав со неговата суштина. Мислам дека доколку амбасадорот се задржал на најновата историја и ја сфатил како суштински пресврт, во што клучна улога за Македонија имаше токму Бугарија, тогаш верувам дека многумина Македонци ќе ѝ беа благодарни на оваа држава. Па, еве и јас ѝ ја изразувам својата голема благодарност. Во тој дух не само што нема да потсетувам на минатото на кое и другите - европските, историски непријатели му ставија крај, туку нема да навлегувам ниту во улогата на Бугарија на најновата конфронтација на Македонија, сега интерна. Инаку, во основа луѓето се неблагодарни, веројатно сметајќи дека на тој начин се понижуваат себе си, а го издигнуваат добротворот. Но, ако некој сака да направи добро, пред сè, не треба да очекува благодарност. Затоа јас ниту сум очекувал ниту сум барал благодарност ни за мојата заслуга за испраќањето на борд од страна на Европа, кој ја стабилизира бугарската економнија, ниту од Македонија или Запад, заради искористувањето на политичкиот фудбал - БЈРМ и друго. Уште помалку барам надоместок, но не би рекол дека статусот на отпадник им служи на чест.

Македонците, пак, како што реков, и покрај тоа што добија можност за самостојно живеење, копаат длабоки ровови меѓу себе. Веќе е потврдено и дека партиски човек не може да ја обедини земјата. Единствени се само во борбата за фотелји, па за таа цел заеднички ги кршат и основните човекови права, како што е правото на глас. Во таа смисла ме интересира: дали во Прашалникот на ЕУ има прашање кое се однесува на правото на глас на привремено вработените во странство во тамошните дипломатски претставништва и дали тоа е плус или минус за македонските власти во нивното водство на патот кон Европа?

Сега е сезона на добра волја, но би изнел уште една забелешка. Македонија е жртва на сопствената голема и богата историја и културна моќ и влијание. Имено, Македонија прва од "останатиот" дел на Европа направи европски победнички хит на Песната на Евровизија (за тоа сум многу задоволен и горд), но настапот и презентацијата од страна на девојките

од групите беше грубо опструиран, што сега веќе не е случај. Конечно, не е проблем во концепцијата на националниот избор, а ете ниту во квалитетот ниту јазикот, па затоа банални и непотребни се сите тие игри во врска со тоа.

Богдан Иванов,
Лондон

